

Hoofdstuk I De ontwikkeling van productie, inkomen, prijzen, geselecteerde lonen en werkgelegenheid

1.1 Productie en inkomen 2014 – 2018

De belangrijkste graadmeter voor de productie in een land gedurende een bepaalde periode is het Bruto Binnenlands Product (BBP of GDP). Tevens zijn het Nationaal Product, het Nationaal Inkomen, Nationaal Inkomen per Capita en het Beschikbaar Inkomen in lopende prijzen van zeer groot belang. Bovengenoemde macro economische grootheden zullen over de periode 2014 tot en met 2018 worden gezien. Daarnaast zal het BBP in constante zin worden belicht.

Het Bruto Binnenlands Product (BBP) en het Bruto Nationaal Product (BNP), kunnen in principe volgens 3 methoden worden gemeten. Het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) hanteert voor het berekenen van het Bruto Binnenlands Product voornamelijk de productiemethode. Deze methode gaat uit van basisprincipes die zijn vastgelegd in de “System of National Accounts” (SNA). Dit is een systeem dat gezien kan worden als een draaiboek voor het samenstellen van de Nationale Rekeningen. De nieuwste versie op dit stuk is de “SNA-2008”, een ingrijpende revisie van SNA-93, welke t/m februari 2008 in gebruik is geweest. Dit systeem wordt internationaal aanbevolen en ook ons land houdt zich zoveel als mogelijk hieraan, ofschoon wij evenals vele andere zogenaamde ontwikkelingslanden nog in het overgangsproces van SNA-1993 naar SNA-2008 zitten. Suriname heeft met technische assistentie van CARTAC in maart 2012 de transitie van SNA-1968 naar SNA-1993 voltooid en heeft in overeenstemming met afspraken binnen de CARICOM (basisjaar 2005 of zo dicht mogelijk hierbij) zijn basisjaar verlegd naar 2007. **De planning is om op korte termijn de basis te verleggen van het jaar 2007 naar het jaar 2015 gepaard gaande met de overstap van SNA-1993 naar SNA-2008. Uiterlijk juni 2020 moeten deze zaken gerealiseerd zijn.**

Het BBP zal zowel in nominale als in reële zin gepresenteerd worden, met daaraan gekoppeld een beschrijving van de ontwikkeling van het BBP en andere belangrijke macro economische indicatoren. In tabel 1.1 zal de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product, het Bruto Nationaal Inkomen (BNI, ook wel Bruto Nationaal Product, BNP genoemd), Beschikbaar Nationaal Inkomen en het Nationaal Inkomen per capita waar mogelijk zowel in lopende als in constante prijzen over de periode 2014 tot en met 2018 worden aangegeven.

Opgemerkt dient te worden dat het Bruto Binnenlands Product uitgedrukt kan worden in zowel “basic prices” (basisprijzen, voorheen factorkosten) als “market prices” (marktprijzen). De gedachte achter “basic prices” is dat de door de producent (bedrijven, financiële instellingen, niet financiële instellingen en andere relevante actoren binnen de economie) voortgebrachte productie (goederen en diensten), wordt uitgedrukt in productiekosten.

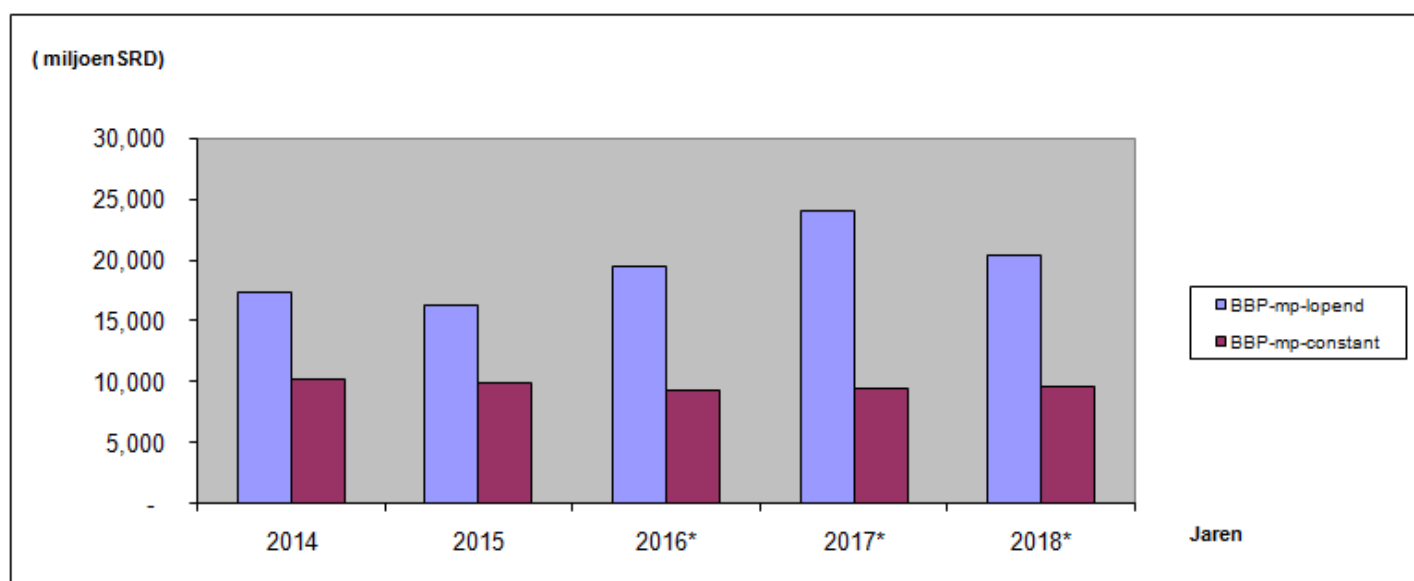
De term “market prices” (marktprijzen) wordt gehanteerd om aan te geven dat de door de producenten voortgebrachte goederen en diensten op een markt worden afgezet en daardoor dient er dus een marktprijs voor te worden betaald. Het verschil tussen “basic prices” en “market prices” zit in prijsverlagende subsidies en prijsverhogende indirecte belastingen.

**Tabel 1.1: De ontwikkeling van geselecteerde macro-economische indicatoren¹
2014-2018 (in SRD 1000)**

Macro Economische indicatoren	2014	2015*	2016*	2017*	2018*
Bruto Binnenlands Product-basisprijzen (BBP, basisprijzen-bp)	15,891,496	14,771,851	18,178,961	22,539,242	24,292,074
BBP (basisprijzen; 2007=100)	9,159,420	8,884,592	8,098,112	8,538,483	8,762,361
Bruto Binnenlands Product=marktprijzen (BBP, marktprijzen-mp)	17,294,421	16,357,181	19,489,361	24,035,542	25,805,974
BBP (marktprijzen, 2007 = 100)	10,201,809	9,853,540	9,305,700	9,469,684	9,717,978
Bruto Nationaal Inkomen (basisprijzen)	15,655,991	14,726,059	17,067,413	19,091,157	20,841,861
Bruto Nationaal Inkomen (marktprijzen)	17,058,916	16,311,389	18,377,813	20,587,457	22,355,762
Beschikbaar Inkomen	17,297,436	16,536,217	19,022,207	21,340,192	23,128,579
Mid-Jaarlijkse Bevolking	558,773	567,291	575,763	583,400	590,100
Nationaal Inkomen per Capita in SRD	30,529	28,753	31,919	35,289	37,885

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

* Voorlopige cijfers

**Grafiek 1: Het verloop van het Bruto Binnenlands Product,
2014 – 2018**

¹ Het Statistiekbureau van Suriname presenteert de resultaten slechts in de nationale munt. Wie de resultaten in bijvoorbeeld USD wil weten heeft diverse opties: wisselkoersen (officieel of anderszins) of koopkrachtpariteiten (PPP).

1.2 De ontwikkeling van het reële Bruto Binnenlands Product nader bekeken

Bij de analyse van de macro-economische indicatoren zijn de ontwikkelingen in reële zin heel belangrijk omdat er aangegeven kan worden of er wel of geen sprake is geweest van groei in de economie over een bepaalde periode. *Het Bruto Binnenlands Product in reële zin geeft aan "wat de economie over een bepaalde periode heeft gepresteerd"*. Op basis van de uitkomst kan eventueel worden aangegeven welke factoren binnen de verschillende economische sectoren al dan niet hiertoe hebben bijgedragen. De ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product in reële zin in de beschouwde periode geeft ons het volgende beeld:

**Tabel 1.2: De ontwikkeling van het reële Bruto Binnenlands Product 2014-2018
(in 1000 SRD)**

Bruto Binnenlands Product (2007=100)	2014	2015*	2016*	2017*	2018*
Basisprijzen	9,159,420	8,884,592	8,098,112	8,538,483	8,762,361
Groei per jaar	0.0	-3.0	-8.9	5.4	2.6
Marktprijzen	10,201,809	9,853,540	9,305,700	9,469,684	9,717,978
Groei per jaar	0.3	-3.4	-5.6	1.8	2.6

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

* Voorlopige cijfers

Het Bruto Binnenlands Product in reële zin betekent dat de invloed van de prijzen zoveel als mogelijk is uitgeschakeld, waardoor het accent wordt gelegd op de feitelijke productie in een bepaalde periode.

Op sectoraal niveau verkrijgen we het volgende beeld.

Tabel 1.3: De ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product in constante zin (2007=100), verdeeld naar diverse sectoren en componenten (in 1000 SRD)

Sectoren en/of componenten	2014	2015*	2016*	2017*	2018*
Primaire sector (1)	1,685,556	1,644,249	1,610,287	1,960,286	2,018,830
Secundaire sector (2)	2,440,823	2,545,920	2,537,769	2,959,300	2,963,296
Tertiaire sector (3)	3,892,340	3,656,641	3,069,907	2,723,204	2,870,281
Overheid (a)	1,140,701	1,037,782	880,149	895,693	909,955
BBP Basisprijzen	9,159,420	8,884,592	8,098,112	8,538,483	8,762,361
Indirecte belastingen minus Subsidies	1,042,390	968,947	1,207,588	931,201	955,617
BBP Marktprijzen	10,201,809	9,853,540	9,305,700	9,469,684	9,717,978

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

* Voorlopige cijfers

(a): Inclusief Productieve diensten en Onderwijs en Gezondheidszorg

Tabel 1.4: De procentuele bijdragen van diverse sectoren en componenten aan het Bruto Binnenlands Product in constante zin (2007 = 100)

Sectoren en/of componenten	2014	2015*	2016*	2017*	2018*
Primaire sector (1)	16.5	16.7	17.3	20.7	20.8
Secundaire sector (2)	23.9	25.8	27.3	31.3	30.5
Tertiaire sector (3)	38.2	37.1	33.0	28.8	29.5
Overheid (a)	11.2	10.5	9.5	9.5	9.4
BBP-Basisprijzen	89.8	90.2	87.0	90.2	90.2
Indirecte Belastingen minus Subsidies	10.2	9.8	13.0	9.8	9.8
BBP-Marktprijzen	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

* Voorlopige cijfers

(a): Inclusief Productieve diensten en Onderwijs en Gezondheidszorg

Legenda: (1) Primair: Landbouw, Veeteelt, Bosbouw, Visserij, Mijnbouw

(2) Secundair: Industrie, Elektriciteit, Gas en Water voorziening, Constructie

(3) Tertiair: Handel, Hotels & Restaurants, Transport en Communicatie, Financiële instellingen, Zakelijke diensten, Onderwijs, Gezondheidszorg, Gemeenschapdiensten, Sociale en Persoonlijke diensten.

In de beschouwde periode 2014-2018, heeft de tertiaire sector het grootste aandeel gevolgd door de secundaire sector.

Tabel 1.5: De procentuele jaar op jaar mutaties van diverse sectoren en componenten van het Bruto Binnenlands Product in constante zin (2007 = 100)

Sectoren	2014-2015*	2015*-2016*	2016*-2017*	2017*-2018*
Primaire sector (1)	-2.5	-2.1	21.7	2.9
Secundaire sector (2)	4.3	-0.3	16.6	0.1
Tertiaire sector (3)	-6.1	-16.0	-11.3	5.4
Overheid (a)	-9.0	-15.2	1.8	1.6
BBP-Basisprijzen	-3.0	-8.9	5.4	2.6
Indirecte Belastingen minus Subsidies	-7.0	24.6	-22.9	2.6
BBP-Marktprijzen	-3.4	-5.6	1.8	2.6

In de periode onder beschouwing heeft de tertiaire sector het slechtst gepresteerd en was de subperiode 2015/2016 kennelijk de moeilijkste voor de gehele economie: in basisprijzen was er een krimp van bijna 9%, wat uiteindelijk een krimp van 5.6% opleverde in marktprijzen (resultaat: -5.6%)

II Buitenlandse Handel (in goederen) 2018-2019

In tabel 2.1 zijn de handelscijfers opgenomen over de periode 2018– 2019 op kwartaalbasis. We zien dat er in het 3^e en 4^e van kwartaal 2018 sprake is van een negatieve handelsbalans (uitsluitend handel in goederen) en het eerste kwartaal 2019. In de overige kwartalen is er sprake van een positieve handelsbalans.

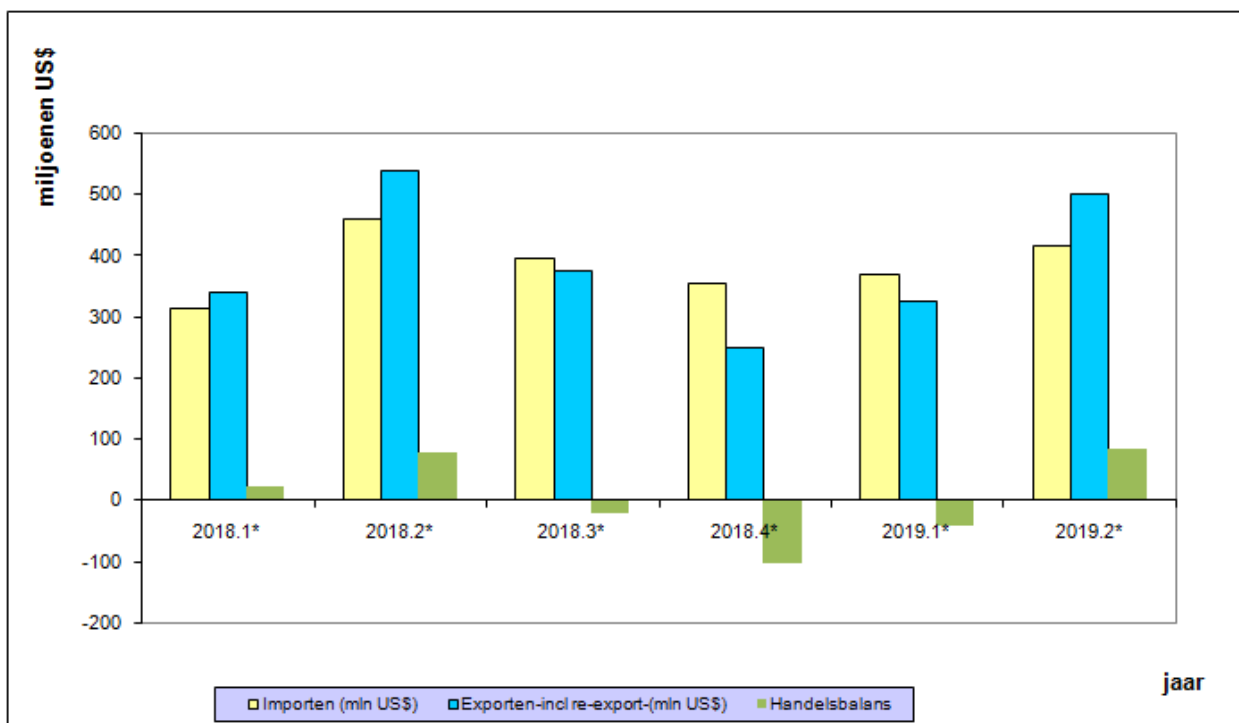
Tabel 2.1 Importen, Exporten en Handelsbalans van Suriname in US\$ op kwartaalbasis, 2018-2019

Jaar	Importen	Exporten ¹⁾	Handelsbalans
2018.1*	315,112,517	338,993,003	23,880,486
2018.2*	460,274,830	537,757,837	77,483,007
2018.3*	397,488,021	376,296,747	-21,191,274
2018.4*	354,022,155	249,769,563	-104,252,591
2019.1*	367,803,894	325,946,501	-41,857,393
2019.2*	416,326,234	500,928,335	84,602,101

* = voorlopige cijfers

1): inclusief weder-exporten

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek (gebaseerd op ASYCUDA)

Grafiek 2: Importen, Exporten (inclusief weder-exporten) en handelsbalans 2018.1 t/m 2019.2

**Tabel 2.2 Importen, Exporten en Handelsbalans van Suriname per Handelsblok
1^e en 2^e kwartaal 2018 (in US\$)**

Handelsblok	1 ^e kwartaal 2018			2 ^e kwartaal 2018		
	Importen	Exporten	Balans	Importen	Exporten	Balans
ASEAN	5,791,966	7,653,768	1,861,802	7,035,379	6,907,392	-127,988
CARICOM	32,699,739	40,023,650	7,323,911	120,130,302	98,632,013	-21,498,289
EU	65,251,560	48,064,770	-17,186,791	74,561,313	27,723,123	-46,838,190
MERCOSUR	10,490,584	1,752,958	-8,737,626	7,915,877	4,543,074	-3,372,804
NAFTA	127,369,580	5,694,103	-121,675,477	111,667,723	23,002,819	-88,664,904
UC	73,509,087	235,803,754	162,294,667	138,964,235	376,949,417	237,985,182
Totaal	315,112,517	338,993,003	23,880,486	460,274,830	537,757,837	77,483,007

Exporten zijn inclusief weder-exporten

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek (gebaseerd op ASYCUDA)

**Tabel 2.3 Importen, Exporten en Handelsbalans van Suriname per Handelsblok
3^e en 4^e kwartaal 2018 (in US\$)**

Handelsblok	3 ^e kwartaal 2018			4 ^e kwartaal 2018		
	Importen	Exporten	Balans	Importen	Exporten	Balans
ASEAN	8,568,390	7,312,071	-1,256,320	6,696,221	6,903,149	206,928
CARICOM	101,749,736	91,630,946	-10,118,790	46,509,264	38,486,896	-8,022,368
EU	73,160,065	31,151,219	-42,008,846	71,475,921	34,287,837	-37,188,084
MERCOSUR	7,379,753	5,191,408	-2,188,345	9,918,118	6,052,403	-3,865,715
NAFTA	107,507,959	17,740,318	-89,767,641	123,840,596	10,686,021	-113,154,575
UC	99,122,119	223,270,786	124,148,667	95,582,034	153,353,257	57,771,222
Totaal	397,488,021	376,296,747	-21,191,274	354,022,155	249,769,563	-104,252,591

Exporten zijn inclusief weder-exporten

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek (gebaseerd op ASYCUDA)

**Tabel 2.4 Importen, Exporten en Handelsbalans van Suriname per Handelsblok
1^e en 2^e kwartaal 2019 (in US\$)**

Handelsblok	1e kwartaal 2019			2e kwartaal 2019		
	Importen	Exporten	Balans	Importen	Exporten	Balans
ASEAN	7,989,719	9,068,096	1,078,377	9,375,583	11,550,957	2,175,374
CARICOM	44,315,812	48,333,847	4,018,036	71,333,631	52,038,789	-19,294,842
EU	76,202,022	42,590,190	-33,611,832	89,198,764	44,858,531	-44,340,233
MERCOSUR	18,700,442	9,185,345	-9,515,097	17,625,832	7,768,396	-9,857,436
NAFTA	116,218,799	10,110,657	-106,108,141	137,515,590	15,001,715	-122,513,875
UC	104,377,101	206,658,366	102,281,265	91,276,835	369,709,947	278,433,112
Totaal	367,803,894	325,946,501	-41,857,393	416,326,234	500,928,335	84,602,101

Exporten zijn inclusief weder-exporten

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek (gebaseerd op ASYCUDA)

**Tabel 2.5: De top-10 Export Landen van Suriname op kwartaalbasis, 2018.3 t/m 2019.2
(waarde in USD)**

	2018.3	2018.4	2019.1	2019.2
1	United Arab Emirates	United Arab Emirates	United Arab Emirates	Switzerland
2	Switzerland	Belgium	Switzerland	United Arab Emirates
3	Trinidad and Tobago	Trinidad and Tobago	Guyana	Guyana
4	Guyana	Guyana	Belgium	Belgium
5	Belgium	Netherlands	France	France
6	Jamaica	Singapore	Jamaica	Canada
7	Singapore	Jamaica	United States of America	Jamaica
8	Antigua	United States of America	Singapore	Trinidad and Tobago
9	United States of America	China	Netherlands	Singapore
10	Netherlands	France	China	Antigua
(a) Top 10 Totaal	321,695,096	212,154,526	278,710,220	451,213,614
(b) Overall Totaal	376,296,747	249,769,563	325,946,501	500,928,335
(a) als % van (b)	85	85	86	90

Exporten inclusief weder-exporten

**Tabel 2.6 De top-10 Import Landen van Suriname op kwartaalbasis, 2018.3 t/m 2019.2
(waarde in USD)**

	2018.3	2018.4	2019.1	2019.2
1	United States of America	United States of America	United States of America	United States of America
2	Trinidad and Tobago	Netherlands	Netherlands	Netherlands
3	Netherlands	China	China	Trinidad and Tobago
4	China	Trinidad and Tobago	Trinidad and Tobago	China
5	Saint Lucia	Antigua	Japan	Japan
6	Japan	Brazil	Canada	Saint Lucia
7	Germany	Japan	Saint Lucia	Brazil
8	Panama	Panama	Antigua & Barbuda	Finland
9	India	Canada	Brazil	Antigua
10	Brazil	Colombia	Mexico	Korea, DPR
(a) Top 10 Totaal	319,413,581	278,902,423	285,067,988	317,973,082
(b) Overall Totaal	397,488,021	354,022,155	367,803,894	416,326,234
(a) als % van (b)	80.4	78.8	77.5	76.4

III De ontwikkeling van de prijzen

3.1 Het Consumentenprijsindexcijfer (CPI)

Het Consumentenprijsindexcijfer (CPI) geeft de ontwikkeling aan van de kleinhandelsprijzen van een vast pakket van goederen en diensten (basispakket) vanaf een bepaalde periode (de basisperiode). Suriname's CPI is bij benadering een zogenaamde Laspeyres index, hierbij wordt uitgegaan van een vast pakket en de gewichten uit de basisperiode. Het totale CPI cijfer is een samengesteld indexcijfer. Elk item (i.e. product of dienst) in het pakket wordt gewogen naar belangrijkheid (in de basisperiode) van de uitgaven aan dat specifieke item.

Het basispakket waarop de cijfers uit tabel 3.1 zijn gebaseerd, bestaat uit **316 items** en de prijzen worden gemeten bij circa **630 meetpunten**, die verspreid zijn over **7 districten**, ingedeeld in 5 domeinen namelijk: Paramaribo & Wanica (bij ca. 170 meetpunten); Nickerie, inclusief Wageningen, (bij ca.115 meetpunten); Coronie & Saramacca (bij ca. 105 meetpunten); Commewijne (bij ca. 120 meetpunten) en in Para (bij ca. 120 meetpunten).

**Tabel 3.1: Consumenten Prijs Indexcijfer & Inflatie, juli 2018 tot en met juli 2019:
Paramaribo&Wanica, Nickerie, Saramacca&Coronie, Commewijne en Para, (Basisperiode april-juni 2016=100)**

Periode	Hoofdgroepen												Inflatie		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9/10	11	12	Totaal	I(t,t-1)	I(t,t-12)	Gem/Gem
Juli'18	149.3	162.8	120.0	111.3	137.1	119.6	140.2	135.0	137.6	144.5	142.3	134.8	1.3	6.0	.
Augustus	151.3	162.8	120.3	111.3	137.2	120.7	140.5	136.8	138.6	144.9	143.6	135.8	0.7	6.1	.
September	152.3	162.8	120.3	111.3	138.5	121.1	141.3	136.8	139.3	146.4	144.1	136.4	0.5	5.5	.
Oktober	153.0	163.8	120.5	111.3	138.9	122.5	142.4	136.8	140.5	147.1	144.5	137.0	0.4	5.2	.
November	153.9	164.3	120.6	111.3	139.6	123.7	141.4	136.8	140.7	148.7	144.8	137.3	0.2	5.5	.
December	154.0	164.3	121.1	111.3	139.7	131.7	140.4	136.8	140.2	149.4	145.0	137.6	0.2	5.4	6.8
Januari'19	155.1	165.8	121.2	111.3	140.2	131.7	140.9	136.6	140.6	149.6	148.6	138.5	0.7	5.5	.
Februari	155.0	168.0	121.7	111.3	140.2	131.8	138.3	138.7	141.0	150.0	149.3	138.3	-0.1	4.3	.
Maart	154.7	168.1	123.1	111.3	141.1	131.8	137.7	138.8	141.7	152.3	149.8	138.3	0.0	4.2	.
April	155.4	169.0	123.4	111.3	141.6	132.2	141.0	138.8	142.6	152.8	151.4	139.2	0.6	4.6	.
Mei	155.9	169.1	123.7	111.3	141.6	132.2	144.4	138.8	141.8	152.8	151.9	139.8	0.4	.	.
Juni	157.4	169.2	123.8	111.3	142.0	133.1	142.4	139.8	145.0	153.7	152.6	140.3	0.4	.	.
Juli*	157.5	169.2	123.9	111.8	142.7	133.3	143.0	139.8	146.5	154.4	152.7	140.7	0.2	4.3	.

*Voorlopige cijfers

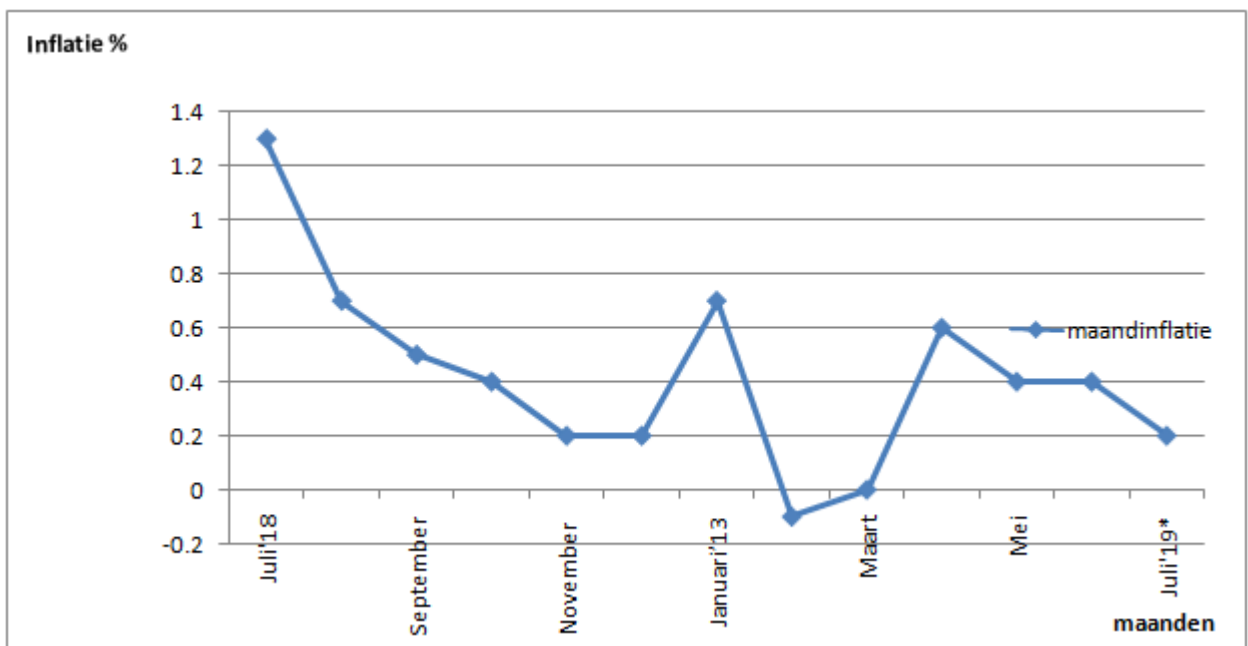
I(t,t-1) = Maandinflatie, Variatie tussen twee opeenvolgende maanden

I(t,t-12) = Variatie tussen de maand in het lopende jaar en dezelfde maand van het jaar daarvoor

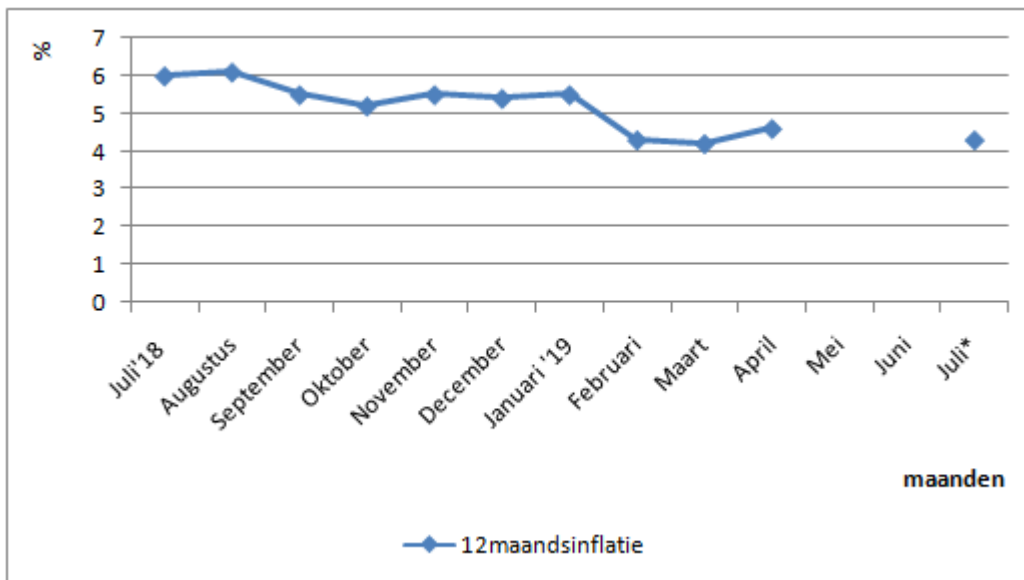
Gem/Gem, Gemiddelde van de laatste twaalf (12) maanden vergeleken met het gemiddelde van de voorgaande twaalf (12) maanden

Legenda

	Hoofdgroepen	Gewichten (per 1000) apr-jun 2016
1	Voeding en Niet Alcoholische Dranken	313
2	Alcoholische Dranken en Tabak	18
3	Kleding en Schoeisel	39
4	Huisvesting en Nutsvoorzieningen	229
5	Woninginrichting	52
6	Gezondheidszorg	47
7	Transport	123
8	Communicatie	43
9/10	Recreatie, Cultuur en Onderwijs	34
11	Buitenshuis Eten	8
12	Overige Goederen en Diensten	94
	Totaal/Total	1000

Grafiek 3a
Maandinflatie %, juli 2018- juli 2019

Grafiek 3b
12maandsinflatie %, juli 2018 - juli 2019

3.2 De BBP-deflator 2014-2018

De **BBP-deflator** is een maatstaf voor de prijsveranderingen in de gehele economie. Het wordt berekend door het nominale BBP te delen door het reële BBP.

De jaarlijkse procentuele verandering in de BBP-deflator is een indicatie voor de jaarinflatie. Deze inflatie wordt ook wel: “Economy-wide inflation” genoemd. De Inflatie gemeten middels de BBP-deflator en de inflatie gemeten middels CPI zijn conceptueel dus niet aan elkaar gelijk. Een numerieke gelijkheid is wel mogelijk. De BBP-deflator geeft de prijsveranderingen weer in het BBP, terwijl de CPI inflatie wordt gemeten door voor een vast pakket (basispakket) van enkele honderden goederen en diensten maandelijks meer dan 6000 prijsopnames te verrichten. De CPI heeft uitsluitend betrekking op consumentengoederen. De BBP-deflator heeft betrekking op consumentengoederen, kapitaalgoederen, voorraden, etc.

Een belangrijk voordeel van de BBP deflator is dat de gehele economie wordt bestreken, maar daartegenover staat een belangrijk nadeel: het cijfer is voor Suriname vooralsnog alleen jaarlijks beschikbaar, terwijl het cijfer voor landen die kwartaal BBP schattingen produceren op kwartaalbasis beschikbaar is. Dat is nog altijd minder frequent dan een maandelijks CPI.

Los van de BBP-deflator voor de gehele economie kan er natuurlijk per sector (primair, secundair, tertiair, Overheid) een deflator worden uitgerekend en zelfs per bedrijfstak!

In deze beperken wij ons tot de totale BBP-deflator, welke we qua mutaties vergelijken met de CPI.

Tabel 3.2: BBP-deflator 2014-2018, deflator inflatie en CPI inflaties 2014-2018²

	2014	2015*	2016*	2017*	2018*
BBP-deflator	170.0	166.0	209.0	257.0	274.0
Deflator Inflatie	1.6	(2.1)	26.2	21.2	4.6
CPI inflatie-gem	3.4	6.9	55.5	22.0	6.8
CPI inflatie-dec	3.9	25.1	52.4	9.2	5.4

² Aangezien we mutaties vergelijken hoeft de CPI niet te worden omgerekend. Indien men niveaus wil vergelijken zal de CPI omgerekend moeten worden naar basisjaar 2007, het basisjaar voor de Nationale Rekeningen.

IV Geselecteerde Looninformatie

4.1 Loonontwikkeling

Hierbij zal gekeken worden naar loonindexcijfers van geselecteerde functies in de bouwnijverheid. Het gaat om functies zoals timmerman, schilder, metselaar, betonvlechter etc. Daarnaast wordt ook gekeken naar de ontwikkeling van de bruto arbeidskosten per werknemer bij grote bedrijven, inclusief de Overheid.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de ontwikkeling van de nominale uurlonen t.o.v. de ontwikkeling van de consumentenprijsindex. Daarnaast is ook het reële uurloon opgenomen.

Tabel 4.1 Indices van uurlonen (nominaal en reël) in de bouwnijverheid en consumentenprijsindex, 2013-2018 (2007 = 100)

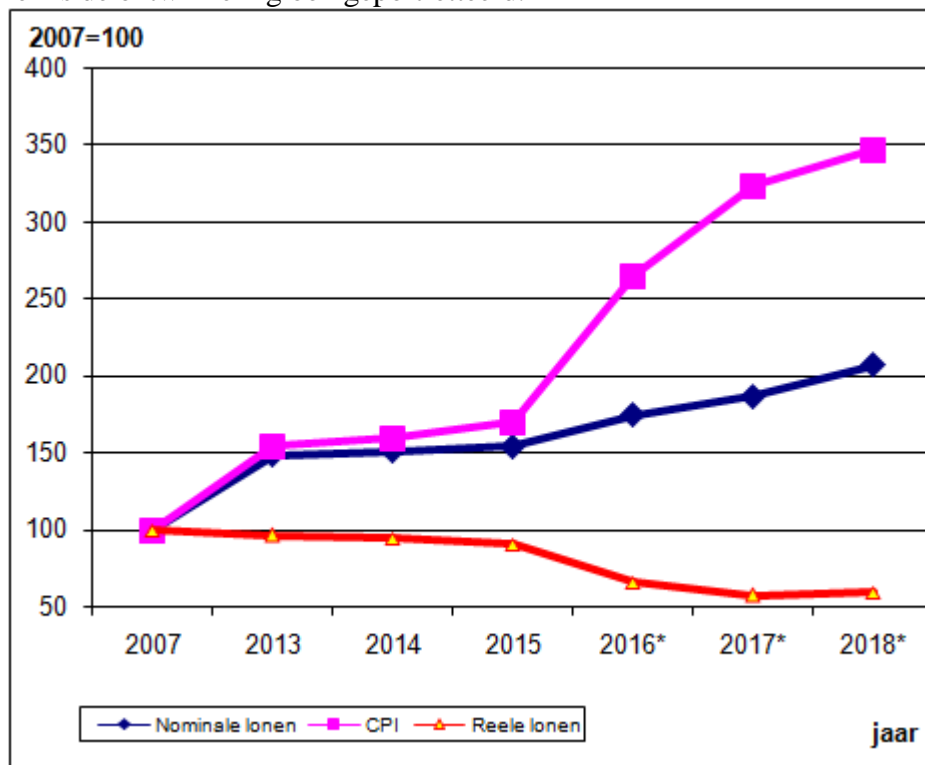
Jaar	Indices nominale lonen in de Bouwnijv.	CPI	Indices Reële Lonen in de Bouwnijv.
2007	100.0	100.0	100.0
2013	148.8	154.3	96.4
2014	151.1	159.5	94.8
2015	154.8	170.4	90.8
2016*	174.8	265.1	65.9
2017*	186.8	323.5	57.7
2018*	207.3	347.1	59.7

*= voorlopige cijfers

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

De werkers in de bouwnijverheid hebben fikse klappen gehad: van 2013 t/m 2018 is hun reële loon met 36.7 punten, ofwel met 38.1% gedaald. Een lichtpuntje: in 2018 was er een licht toename met 2 punten ofwel 3.5%.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling ook geportretteerd.

Grafiek 4a: Indices van uurlonen (nominaal en reël) in de bouwnijverheid en consumentenprijsindex, 2013-2018 (2007 = 100)

Onderstaand wordt aandacht geschonken aan de ontwikkelingen van de bruto arbeidskosten bij de Overheid.

**Tabel II.5.4.2 Bruto arbeidskosten van ambtenaren en consumentenprijzen,
(Indexcijfers 2013 -2018; 2007 = 100)**

Jaar	Nominale GOS- Arbk	CPI	Indices van Reële ArbK
2007	100.0	100.0	100.0
2013	208.7	154.3	135.3
2014	202.2	159.5	126.8
2015	200.8	170.4	117.8
2016*	207.9	149.5	139.0
2017*	247.0	323.5	76.4
2018*	296.0	347.1	85.3

*= voorlopige cijfers

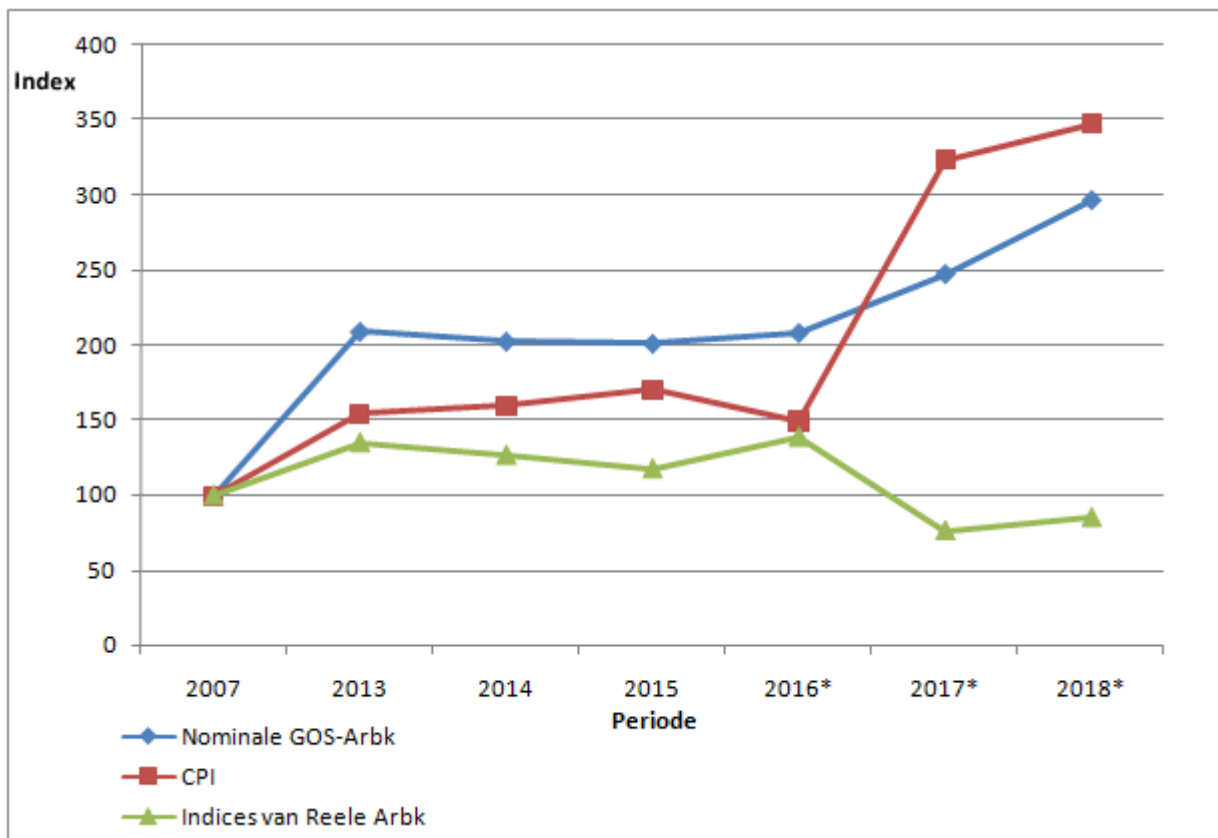
Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek

GOS-Arbk= Bruto Arbeidskosten uitgegeven aan ambtenaren/ landsdienaren

Noot: De indices van de GOS nominale arbeidskosten kunnen met maximaal 0.3 punt, de CPI cijfers met maximaal 0.1 punt en de indices van de GOS reële arbeidskosten met maximaal 0.2 punt verschillen met eerder gepubliceerde data, vanwege het gebruik van meer decimalen bij de huidige berekeningen.

Ook de landsdienaren hebben flinke klappen gehad: Van 2013 t/m 2018 daalden hun reële bruto arbeidskosten met 50 punten ofwel 37.0%. Ook hier een lichtpuntje wanneer 2018 met 2017 wordt vergeleken: is er een toename van 8.9 punten ofwel 11.6%.

Uiteraard geven arbeidskosten nog niet aan wat landsdienaren daadwerkelijk meenemen naar huis!

Grafiek II.5.4.2: Index van nominale, bruto arbeidskosten, de Consumenten Prijsindex en de Reeële bruto arbeidskosten bij de Overheid, (2013 -2018; 2007 = 100)

V. Werkgelegenheid

In deze paragraaf wordt gekeken naar het aantal voltijdse werknemers bij “Grote Bedrijven” volgens geselecteerde International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC). ‘Grote Bedrijven’ zijn bedrijven met 10 en meer werknemers.

Tabel 5.1 Het gemiddelde aantal voltijdse werknemers bij grote bedrijven voor geselecteerde ISIC hoofdgroepen per jaar, 2014 – 2018 en de absolute mutatie over dezelfde periode

Hoofdgroep (ISIC rev. 3)	2014	2015*	2016*	2017*	2018*	Mutatie 2014-2018
Mijnbouw/Industrie/Fabricage(C/D)	9,892	9,978	9,203	9,173	9,725	-167
Elektriciteit,Gas en Water (E)	1,914	1,930	2,107	2,007	1,994	80
Constructie (F)	4,924	4,741	4,263	5,201	4,461	-463
Handel (G)	7,264	7,465	6,937	6,950	7,256	-8
Hotel en Restaurants (H)	2,594	2,580	2,558	2,654	2,950	356
Transport, Opslag en Communicatie (I)	3,207	3,196	2,974	3,320	3,397	190
Financiële Instellingen (J)	2,728	2,838	2,969	3,055	3,135	407
Overheid (L)	46,928	51,763	52,669	52,596	51,899	4,971
Overige Gemeenschaps-,Sociale en Persoonlijke diensten (O)	2,057	2,378	2,198	2,394	2,232	175
Totaal	81,509	86,868	85,878	87,351	87,319	5,810

Over de periode 2014-2018 is het aantal voltijdse werknemers bij grote bedrijven (i.e. bedrijven met 10+ werknemers) in de bedrijfstakken onder beschouwing met circa 7.1% (5,810 in absolute zin) toegenomen. De totale toename verhuut een aantal zaken aangezien er sprake is van toename en afname in de diverse bedrijfstakken. De grootste procentuele toename vond plaats in de bedrijfstak Financiële Bemiddeling (i.e. Banken en Verzekeringen, namelijk 14.9% en de grootste absolute toename bij Overheid 4,971. De grootste afname, zowel procentueel als absoluut vond plaats in de bedrijfstak constructie (-9.4%; -463).

Tabel 5.2 De procentuele jaar op jaar mutaties van geselecteerde ISIC hoofdgroepen, 2014-2018

Hoofdgroep (ISIC rev. 3)	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2014-2018
Mijnbouw en Industrie/Fabricage(C/D)	0.9	-7.8	-0.3	6.0	-1.7
Elektriciteit, Gas en Water (E)	0.8	9.2	-4.7	-0.6	4.2
Constructie (F)	-3.7	-10.1	22.0	-14.2	-9.4
Handel (G)	2.8	-7.1	0.2	4.4	-0.1
Hotel en Restaurants (H)	-0.5	-0.9	3.8	11.2	13.7
Transport, Opslag en Communicatie (I)	-0.3	-6.9	11.6	2.3	5.9
Financiële Instellingen (J)	4.0	4.6	2.9	2.6	14.9
Overheid (L)	10.3	1.8	-0.1	-1.3	10.6
Overige Gemeenschaps-,Sociale en Persoonlijke diensten (O)	15.6	-7.6	8.9	-6.8	8.5

De grootste jaar op jaar procentuele toename was 22.0% voor “Constructie” voor 2016-2017, maar deze sector kende ook de grootste jaar op jaar procentuele afname van 14.2% in 2017-2018.